

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ο Καζαντζάκης και η Ελευθερία της Κρήτης

Ο Νίκος Καζαντζάκης γεννήθηκε στο Ηράκλειο της Κρήτης στις 18 Φεβρουαρίου 1883. Ως παιδί είχε προσκυνήσει κατά διαταγή τον πατέρα του τους κρεμασμένους ήρωες της κρητικής ελευθερίας στην πλατεία με τα λιοντάρια «όσο ζεις, ποτέ να μη φύγουν από τα μάτια σου οι κρεμασμένοι ετούτοι. Ποιος τους σκότωσε; Η λευτεριάς είναι καλά», του είπε ο κύρης του όπως γράφεται στην «Αναφορά στον Γκρέκο» για τους εκτελεσμένους από τους Τούρκους.

Όλη η οικογένεια του Νίκου Καζαντζάκη με επικεφαλής τον πατέρα του τον σκληροτράχηλο καπετάν Μιχάλη ζει, αναπνέει και αγωνίζεται, για την απελευθέρωση της Κρήτης. Αυτά τα βιώματα θα συνοδεύουν και θα συντροφεύουν τον Νίκο Καζαντζάκη μέχρι να ελευθερωθεί η Κρήτη, αλλά και σ' όλη του τη ζωή.

Αλλωστε στους βαλκανικούς πολέμους, η νικηφόρα κατάληξη των οποίων έφερε την Ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα ο Νίκος Καζαντζάκης κατατάσσεται ως εθελοντής. Υπηρετεί στο γραφείο του πρωθυπουργού, του μεγάλου πρωταγωνιστή της Κρητικής ελευθερίας και της Ένωσης, του εθνάρχη Ελευθέριου Βενιζέλου.

Πίσω βέβαια από τα μεγάλα επίσημα γεγονότα της κρητικής ελευθερίας, της κρητικής ανεξαρτησίας και της Ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα υπάρχουν οι αγώνες, τα μαρτύρια και οι αμέτρητες θυσίες του κρητικού λαού σε μία σειρά κρητικών επαναστάσεων κατά των Τούρκων.

Οι τελευταίες σημαντικές επαναστάσεις είναι η μεγάλη επανάσταση του 1866 - 69 και η τυχερή επανάσταση του 1897. Όλοι αυτοί οι αγώνες, τα μαρτύρια, οι θυσίες και το ακατανίκητο πνεύμα της αντίστασης κατά των κατακτητών είναι ενσωματωμένα στην ψυχή και το μυαλό του παιδιού, του εφήβου και του στρατιώτη των Βαλκανικών πολέμων Νίκου Καζαντζάκη.

Το αιώνιο αντιστασιακό πνεύμα των κρητικών

ΣΗΦΗΣ ΜΙΧΕΛΟΓΙΑΝΝΗΣ

κατά οποιουδήποτε κατακτητή μοιάζει να είναι έμφυτο και ταυτόσημο με τον τρόπο της ζωής τους. Οι κρητικοί δεν σπκώνουν τυράννους εξωτερικούς ή εσωτερικούς στο κεφάλι τους. Αυτό το πνεύμα, αυτή η βιοθεωρία, η αντίληψη και η φιλοσοφία των κρητικών παρουσιάζεται διαχρονικά σε όλες τις ιστορικές περιόδους.

Αυτό το αντιστασιακό πνεύμα δε νίκησε μόνο τους Τούρκους, αλλά νίκησε και την αγγλική διπλωματία που ήθελε την Κρήτη ανεξάρτητη, ηγεμονία υπό την επικυριαρχία της Αγγλίας. Αυτό το αντιστασιακό πνεύμα έφτασε μέχρι την μεγαλειώδη Μάχη της Κρήτης και την μεγαλειώδη Εθνική Αντίσταση κατά των γερμανών κατακτητών.

Υπάρχει όμως και η φιλοσοφία, η θεωρία και η ιδεολογία που εκπηγάζουν από τα έργα του Νίκου Καζαντζάκη. Θα μπορούσαμε ίσως να περιοριστούμε στην επιγραφή που υπάρχει πάνω στον τάφο του. «Δεν ελπίζω τίποτα, δεν φοβούμαι τίποτα, είμαι λεύτερος». Το θετικό στοιχείο της επιγραφής είναι η ελευθερία ως πίστη και ως το μέγιστο αγαθό της ζωής, ως η ίδια η ποίηση της ζωής θα έλεγα.

Ας δούμε όμως με ένα πολύ περιληπτικό και περιεκτικό τρόπο σε πολύ λίγες γραμμές την φιλοσοφία των έργων του είτε είναι τα ανεπαύλητα ταξιδιωτικά του, είτε είναι τα περίφημα δοκίμια του, η Ασκητική, η Αναφορά στον Γκρέκο, είτε είναι τα μεγαλόπνοα μυθιστορήματά του, που τον έκαναν γνωστό στα πέρατα της οικουμένης. Με τα έργα του έφερε και έκαμε γνωστό τον νεότερο ελληνικό πολιτισμό σ' όλο τον κόσμο, όπου γης. Εκεί μια σπάνια μοναδικότητα και ξαφνιάζει ακόμη και τους ανθρώπους της εποχής μας, του 21ου αιώνα.

Είτε θεωρήσουμε ότι ο Καζαντζάκης και οι ήρωές του παρουσιάζουν ένα νιτσεικό πνεύμα και ένα ηρωικό μηδενισμό. Είτε θεωρήσουμε ότι συνθέτει τα αντίθετα και είναι αντιφατικός, είτε θεωρήσουμε ότι στην αντιφατικότητά του συνδυάζει τον υλισμό, τον ιδεαλισμό και ένα ιδιότυπο θείσμό, πάνω από όλα αυτά ο Καζαντζάκης πιστεύει στον ασταμάτητο ηρωικό αγώνα του ανθρώπου να κρατήσει την αξιοπρέπειά του, που είναι ταυτόσημη με την ελευ-

θερία του. Αυτό είναι το κυρίαρχο στοιχείο των έργων του. Ιδιαίτερα τα χαρακτηριστικά αυτά, το πνεύμα αυτό φαίνεται όταν ο Καζαντζάκης εμπνέεται από πηγές και βιώματα της ιδιαίτερης πατρίδας του της Κρήτης (Καπετάν Μιχάλης και άλλα). Για τον Καζαντζάκη η ζωή καταξιώνεται με την ελευθερία της συνείδησης και την ελευθερία της δράσης. Ο Καζαντζάκης από παιδί ζει, αγωνίζεται και ονειρεύεται την ελευθερία της Κρήτης.

Αλλωστε είναι γνωστό ότι και ο Ελευθέριος Βενιζέλος και ο Νίκος Καζαντζάκης συνδέονται με τους νεοέλληνες μέσα από τους αρχαίους Έλληνες και την ιστορία της Κρήτης. Τα ταυροκαθάψια της Κνωσού που εμπνέουν τον Καζαντζάκη με τις εικόνες του αγώνα του ανθρώπου με τους ταύρους και με τον ίδιο το θάνατο εξυψώνουν τον αγώνα αυτό του ανθρώπου μέχρι την υπέρτατη θυσία και αποθανατίζουν την πίστη του στην ελευθερία. Αυτή είναι και μία πηγή του οράματος, του συνθήματος «Ελευθερία ή Θάνατος».

Ο Καζαντζάκης πίστεψε με ένα ακράδαντο και βιωματικό τρόπο στην ελευθερία της Κρήτης. Ευτύχησε να δει την ιδιαίτερη πατρίδα του ελευθερωμένη. Ευτύχησε να την δει ενωμένη με την Ελλάδα.

Ο Καζαντζάκης όμως δεν σταμάτησε μέχρι τον θάνατό του να αγωνίζεται για την ελευθερία, την αξιοπρέπεια και την αλληλεγγύη για τον άνθρωπο όπου γης. Τα έβλεπε όλα με την κρητική του ματιά, αλλά ήταν και ένας ευρωπαίος και ένας ολοκληρωμένος οικουμενικός άνθρωπος.

Συμπληρώνονται 100 χρόνια από την Ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα. Είναι η ώρα του απολογισμού που ασφαλώς είναι θετικός για το τι πετύχαμε στον πολιτισμό, την επιστήμη, την οικονομία, την πολιτική και την τέχνη τα 100 αυτά χρόνια.

Με πρωτοβουλία του Ελληνογαλλικού Συλλόγου Χανίων και συνδιοργανωτές την Περιφέρεια Κρήτης - Περιφερειακή Ενότητα Χανίων, το Εθνικό Ίδρυμα "Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος" και την Διεθνή Εταιρεία Φίλων Νίκου Καζαντζάκη θα γίνει μία εκδήλωση στις 15 Νοεμβρίου ημέρα Παρασκευή στο Πνευματικό Κέντρο Χανίων και ώρα 8 μ.μ. με τίτλο "Μουσικό ταξίδι στο έργο του Νίκου Καζαντζάκη". Είναι μια μουσική πανδαισία με συνθέσεις Θεοδωράκη, Χατζηδάκη, Peter Gabriel και Παύλου Μπαϊλάκη. Σας περιμένουμε να εορτάσουμε όλοι μαζί τα 100 χρόνια της Ένωσης.